

HOÀNG THỊ KHUYÊN *

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP NGÀNH BẢO TÀNG HỌC

*** HÀ NỘI - 2014**

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA DI SẢN VĂN HÓA**

HOÀNG THỊ KHUYÊN

**PHÁT HUY GIÁ TRỊ VÀ BẢO QUẢN CÁC SƯU TẬP
CỔ VẬT TƯ NHÂN TẠI TRUNG TÂM UNESCO
NGHIÊN CỨU BẢO TỒN CỔ VẬT VIỆT NAM**

**KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TÀNG HỌC**

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: TS. NGUYỄN SỸ TOẢN

HÀ NỘI - 2014

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình triển khai và thực hiện đề tài khóa luận: ***"Phát huy giá trị và bảo quản các sưu tập cổ vật tư nhân tại Trung tâm UNESCO Nghiên cứu bảo tồn cổ vật Việt Nam"*** tôi đã nhận được sự hướng dẫn chu đáo, tận tình, sự quan tâm, khích lệ của TS. Nguyễn Sỹ Toàn - Trưởng khoa Di sản văn hóa. Qua đây tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới sự chỉ dạy, quan tâm của thầy.

Tôi cũng xin gửi lời cảm ơn sâu sắc đến tất cả các thầy cô trong khoa Di sản văn hóa - Trường Đại học Văn hóa Hà Nội đã cung cấp, trang bị kỹ năng và phương pháp giúp tôi có những kiến thức cơ bản về chuyên ngành để hoàn thành khóa luận này.

Đặc biệt, trong quá trình khảo sát thực tế tại ***"Trung tâm UNESCO Nghiên cứu bảo tồn cổ vật Việt Nam"*** tôi đã nhận được sự hướng dẫn, chỉ dạy tận tình, chu đáo, tạo mọi điều kiện giúp đỡ của chú Đoàn Anh Tuấn - Giám đốc Trung tâm cùng tập thể Ban lãnh đạo, cán bộ, hội viên của Trung tâm. Tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành đến các cô chú.

Cuối cùng, tôi xin cảm ơn bố mẹ, gia đình, bạn bè và những người thân đã luôn bên tôi, tin tưởng, động viên và khích lệ tôi vượt qua những khó khăn để tôi hoàn thành khóa luận này.

Hà Nội, ngày 20 tháng 5 năm 2014

Tác giả khóa luận

Hoàng Thị Khuyên

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN

BẢNG CHỮ CÁI VIẾT TẮT

MỞ ĐẦU.....	1
Chương 1: KHÁI QUÁT VỀ TRUNG TÂM UNESCO NGHIÊN CỨU BẢO TỒN CỔ VẬT VIỆT NAM VÀ CÁC SƯU TẬP CỔ VẬT TƯ NHÂN TẠI TRUNG TÂM.....	9
1.1 Khái quát về Trung tâm UNESCO Nghiên cứu bảo tồn cổ vật Việt Nam.....	9
1.1.1 Sự hình thành và phát triển	9
1.1.2 Cơ cấu tổ chức.....	10
1.1.3 Điều lệ và tôn chỉ hoạt động	12
1.1.4 Những thành tựu đạt được.....	16
1.2 Các sưu tập cổ vật tư nhân tại Trung tâm	19
1.2.1 Một số khái niệm liên quan.....	19
1.2.2 Nội dung các sưu tập.....	21
Chương 2: THỰC TRẠNG PHÁT HUY GIÁ TRỊ VÀ BẢO QUẢN CÁC SƯU TẬP CỔ VẬT TƯ NHÂN TẠI TRUNG TÂM UNESCO NGHIÊN CỨU BẢO TỒN CỔ VẬT VIỆT NAM.....	36
2.1 Giá trị các sưu tập	36
2.1.1 Giá trị lịch sử.....	36
2.1.2 Giá trị văn hóa	37
2.1.3 Giá trị khoa học, nghệ thuật	39
2.1.4 Giá trị kinh tế.....	41
2.2 Phát huy giá trị các sưu tập tại Trung tâm	42
2.2.1 Qua hoạt động trưng bày – triển lãm.....	42
2.2.2 Các cuộc hiến tặng cổ vật	51
2.2.3 Hoạt động giám định, đăng ký cổ vật.....	54
2.2.4 Qua hoạt động giáo dục tuyên truyền.....	57

2.2.5 Trong lĩnh vực truyền thông.....	59
2.3 Bảo quản các sưu tập tại Trung tâm	60
2.3.1 Cơ sở pháp lý để bảo quản sưu tập.....	60
2.3.2 Các yếu tố ảnh hưởng đến sưu tập.....	67
2.3.3 Các biện pháp bảo quản tại Trung tâm	69
Chương 3: MỘT SỐ ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP NHẪM PHÁT HUY GIÁ TRỊ	
VÀ BẢO QUẢN CÁC SƯU TẬP CỔ VẬT TƯ NHÂN TẠI TRUNG TÂM	76
3.1 Đề xuất giải pháp phát huy giá trị các sưu tập.....	76
3.1.1 Sưu tầm, bổ sung hiện vật cho sưu tập	76
3.1.2 Đa dạng hóa các hình thức trưng bày	77
3.1.3 In ấn, xuất bản, quảng bá sưu tập	79
3.2 Đề xuất biện pháp bảo quản các sưu tập	81
3.2.1 Bảo quản phòng ngừa và bảo quản trị liệu các sưu tập.....	81
3.2.2 Bảo quản định kỳ cho sưu tập	84
3.2.3 Xây dựng kho bảo quản	87
3.2.4 Lắp đặt hệ thống trang thiết bị hiện đại	87
KẾT LUẬN.....	89
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	91
PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Vì sao người ta thường nói rằng "Mục đích của UNESCO là cao đẹp"? Lời mở đầu của Công ước UNESCO nói rằng: "Chiến tranh nảy sinh trong đầu óc con người, vậy ngay trong đầu óc của con người phải xây dựng thành trì của hòa bình" và rằng: "Một nền hòa bình chỉ được xây dựng trên các hiệp định kinh tế và chính trị giữa các chính phủ không thể nào giành được sự ủng hộ nhất trí lâu dài và chân thành của các dân tộc, vì vậy nền hòa bình phải được thiết lập trên cơ sở đoàn kết, trí tuệ và tinh thần của nhân loại".

Bởi vậy UNESCO xác định mục đích cơ bản của mình là: "Duy trì hòa bình và an ninh quốc tế bằng cách thắt chặt hợp tác giữa các quốc gia về giáo dục, khoa học và văn hóa để đảm bảo sự tôn trọng của tất cả các nước về công lý, luật pháp, nhân quyền và tự do cơ bản cho tất cả mọi người không phân biệt chủng tộc, nam nữ, ngôn ngữ, tôn giáo của Hiến chương Liên Hợp Quốc đã công nhận với tất cả các dân tộc"

Ngày mừng 3 tháng 8 năm 1993 Thủ tướng Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã ký quyết định 397/TTG cho phép thành lập Hiệp hội câu lạc bộ UNESCO Việt Nam.

Ngày 11 tháng 11 năm 2008 tại Đại hội bất thường và kỷ niệm 15 năm thành lập Hiệp hội câu lạc bộ UNESCO Việt Nam, được phép của ban tổ chức Chính phủ và Bộ Nội vụ Hiệp hội đã đổi tên thành Liên hiệp các Hội UNESCO Việt Nam và vinh dự nhận Huân chương lao động lần thứ 2 của Nhà nước.

Được sự nhất trí của Chính phủ Việt Nam, sự nhất trí của Ban chấp hành Liên hiệp UNESCO thế giới (WFUCA), Liên hiệp các Hội UNESCO Việt Nam đã đăng cai tổ chức Đại hội thế giới lần thứ 8 và kỷ niệm 30 năm thành lập Liên hiệp UNESCO thế giới tại Hà Nội từ ngày 19 đến ngày 21 tháng 8 năm 2011. Đây là lần đầu tiên Đại hội thế giới của WFUCA tổ chức

tại Việt Nam, phó Thủ tướng Nguyễn Thiện Nhân đã tới dự và phát biểu tại lễ khai mạc ghi nhận những đóng góp của UNESCO và phong trào UNESCO phi Chính phủ với sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước của Việt Nam.

Trung tâm UNESCO Nghiên cứu bảo tồn cổ vật Việt Nam được thành lập ngày mùng 8 tháng 8 năm 2005 theo quyết định số 67QĐ/CT - HH thuộc Liên hiệp Hội UNESCO Việt Nam. Với tôn chỉ và mục đích hoạt động trong lĩnh vực nghiên cứu, bảo tồn các vật thể có giá trị lịch sử, văn hóa của dân tộc và phổ biến hiểu biết về ý nghĩa giá trị văn hóa vật thể, văn hóa cổ vật cho cộng đồng nhằm góp phần vào việc xã hội hóa văn hóa, nâng cao trình độ dân trí theo chủ trương của Đảng, Nhà nước và Luật Di sản văn hóa. Trong những năm qua Trung tâm UNESCO Nghiên cứu bảo tồn cổ vật Việt Nam đã nỗ lực không ngừng trong việc truyền bá, giới thiệu đến bạn bè quốc tế và nhân dân cả nước những thông điệp của quá khứ thông qua các sưu tập cổ vật tư nhân của mình. Qua đó nhằm xây dựng một môi trường văn hóa lành mạnh, hạn chế nạn chảy máu cổ vật và giáo dục tình yêu di sản văn hóa đến thế hệ trẻ trong lai.

Sưu tập cổ vật tư nhân tại Trung tâm UNESCO Nghiên cứu bảo tồn cổ vật Việt Nam phong phú, đa dạng về loại hình và chất liệu nhưng nếu không có phương pháp bảo quản và phát huy giá trị hợp lý và kịp thời thì cũng sẽ bị mai một dần theo thời gian. Chính vì vậy, sưu tập cần phải được tiếp tục nghiên cứu, tìm hiểu và có phương pháp bảo quản, phát huy giá trị một cách tích cực nhất.

Là sinh viên năm thứ 4 khoa Di sản văn hóa – Trường Đại học Văn hóa Hà Nội có điều kiện thực tập, tiếp xúc với các sưu tập cổ vật tư nhân tại Trung tâm, tuy kiến thức còn nhiều hạn chế song với lòng đam mê, sự nhiệt huyết và mong muốn tìm hiểu về những di sản của cha ông để lại tôi đã quyết định chọn đề tài: ***"Phát huy giá trị và bảo quản các sưu tập cổ vật tư nhân tại Trung tâm UNESCO Nghiên cứu bảo tồn cổ vật Việt Nam"*** làm đề tài khóa luận tốt nghiệp.

2. Mục đích nghiên cứu

Nghiên cứu thực trạng phát huy giá trị và bảo quản các sưu tập cổ vật tư nhân tại Trung tâm UNESCO Nghiên cứu bảo tồn cổ vật Việt Nam.

3. Đối tượng nghiên cứu

Các sưu tập cổ vật tư nhân tại Trung tâm UNESCO Nghiên cứu bảo tồn cổ vật Việt Nam.

4. Phạm vi nghiên cứu

Nghiên cứu các sưu tập cổ vật tư nhân có tại Trung tâm (trong đó chủ yếu là các sưu tập tại trụ sở chính 27/433 Kim Ngưu - Hai Bà Trưng - Hà Nội).

5. Phương pháp nghiên cứu

Khóa luận sử dụng phương pháp nghiên cứu truyền thống như: điền dã, phân loại, thống kê, khảo tả, chụp ảnh, phỏng vấn,...

Khóa luận sử dụng phương pháp nghiên cứu liên ngành như: bảo tàng học, mỹ thuật học, dân tộc học.

Ngoài ra còn sử dụng các phương pháp: duy vật lịch sử, duy vật biện chứng để xem xét, đánh giá sưu tập trong mối tương quan với các tư liệu liên quan.

6. Bố cục khóa luận

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo, phụ lục nội dung chính của khóa luận được trình bày trong 3 chương:

Chương 1: Khái quát về Trung tâm UNESCO Nghiên cứu bảo tồn cổ vật Việt Nam và các sưu tập cổ vật tư nhân tại Trung tâm.

Chương 2: Thực trạng phát huy giá trị và bảo quản các sưu tập cổ vật tư nhân tại Trung tâm UNESCO Nghiên cứu bảo tồn cổ vật Việt Nam.

Chương 3: Một số đề xuất giải pháp nhằm phát huy giá trị và bảo quản các sưu tập cổ vật tư nhân tại Trung tâm.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

* Văn kiện Đảng

1. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ IX*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội 2000.

* Sách chuyên khảo

2. Hoàng Xuân Chinh (2005), *Các nền văn hóa cổ*, Nhà xuất bản Lao Động.

3. Hoàng Xuân Chinh (chủ biên) (1981), *Thành tựu khảo cổ học Việt Nam*, Viện thông tin Khoa học xã hội xuất bản, Hà Nội.

4. Diệp Đình Hoa (1974), “*Công dụng của trống đồng cổ*”, Tạp chí khảo cổ học (số 14), tr.12-13.

5. Nguyễn Văn Hào (1974), “*Phải chăng tất cả trống đồng đều được tạo ra trong thời kì văn hóa Đông Sơn*”, tạp chí Khảo cổ học (số 13),tr.7.

6. Nguyễn Văn Huyền (2006), *Văn hóa mục tiêu và động lực của sự phát triển xã hội*, NXB Chính trị Quốc gia.

7. Nguyễn Thị Huệ (2008), *Cơ sở Bảo tàng học*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.

8. Nguyễn Thị Huệ (2005), *Lịch sử sự nghiệp bảo tồn bảo tàng Việt Nam từ năm 1945 đến nay*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.

9. Nguyễn Thị Huệ (2011), *Giáo trình sưu tập hiện vật bảo tàng Đại học Văn hóa Hà Nội*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.

10. Cao Văn Liên (2006), *Phác thảo lịch sử Việt Nam (từ tiền sử đến năm 1945)*, NXB Lý luận chính trị, Hà Nội.

11. Nguyễn Thị Minh Lý (2012), *Bảo quản hiện vật bảo tàng*, NXB Từ điển Bách khoa.

12. Nguyễn Thị Minh Lý (chủ biên) (2004), *Đại cương về cổ vật Việt Nam*, NXB Đại học Văn hóa Hà Nội, Hà Nội.
13. *Luật Di sản văn hóa và văn bản hướng dẫn thi hành* (2001), NXB Chính trị quốc gia Hà Nội.
14. *Luật Di sản văn hóa 2001 sửa đổi bổ sung năm 2009 (2012)*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.
15. Trần Mạnh Phú (1973), *Nghệ thuật tạo hình Đông Sơn, bản chất, diễn biến và ảnh hưởng*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.
16. Hà Văn Phụng (1996), *Tìm hiểu mối quan hệ giữa Gò Mun và Đông Sơn*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.
17. Chử Văn Tân (1977), *Bước đầu tìm hiểu các giai đoạn phát triển văn hóa Việt cổ vùng Sông Mã*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.
18. Hà Văn Tấn (1969), “*Từ đồ gốm Phùng Nguyên đến trống đồng*”, tạp chí Khảo cổ học, (số 13), tr.19.
19. Lê Bá Thảo (1997), *Thiên nhiên Việt Nam*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.
20. Vũ Ngọc Thư (1974), “*Suy nghĩ về cách đúc trống đồng*”, tạp chí Khảo cổ học (số 14), tr.10.
21. Lê Nhâm Tuyết (1974), “*Một số phong tục thời Hùng Vương qua những hình ảnh trên trống đồng*”, tạp chí Khảo cổ học (số 14), tr.27.
22. *Tìm hiểu quy định pháp luật về Di sản văn hóa* (2006), NXB Lao động, Hà Nội.
23. Trịnh Cao Tường (1974), “*Về những hình người cầm vũ khí trên trống Đông Sơn*”, tạp chí Khảo cổ học (số 14), tr.5.
24. Trần Quốc Vượng (chủ biên) (1981), *Văn hóa Đông Sơn ở Việt Nam*, Viện thông tin Khoa học xã hội xuất bản, Hà Nội.

25. Trần Quốc Vượng (1989), *Việt Nam - cái nhìn địa văn hóa*, NXB Văn hóa dân tộc và Tạp chí Văn hóa nghệ thuật, Hà Nội.

*** Khóa luận và luận văn**

26. Vũ Thị Thu Hà (2006), Tìm hiểu công tác bảo quản hiện vật trong trưng bày thường xuyên ở Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam, Khóa luận tốt nghiệp ngành Bảo tồn – bảo tàng, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội.

27. Nguyễn Thị Tần (2007), *Xây dựng sưu tập bom mìn trong cuộc chiến tranh chống Mỹ xâm lược tại Bảo tàng Công binh*, Khóa luận tốt nghiệp ngành Bảo tồn - bảo tàng, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội.

28. Trần Cảnh Toàn (2012), *Tìm hiểu sưu tập cổ vật đồng Đông Sơn của nhà sưu tập Đoàn Anh Tuấn số nhà 27/433 Kim Ngưu - Hai Bà Trưng - Hà Nội*, Khóa luận tốt nghiệp ngành Bảo tồn - bảo tàng, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội.

*** Tài liệu trên Internet**

29. <http://www.baomoi.com/Trien-lam-Ve-mien-di-san/137/8220073.epi>

30. <http://vietbao.vn/Van-hoa/Co-vat-tu-nhan-va-cuoc-trung-bay-lon-nhat-Viet-Nam/20370645/181/>

31. <http://vietnamnet.vn/vn/van-hoa/150415/tang-co-vat-quy-cho-bao-tang-quan-nam.html>

32. <http://www.vietnamplus.vn/trao-tang-hien-vat-lich-su-quy-cho-bao-tang-binh-dinh/227042.vnp>